

Eriotza olerkari-gosez

Samin = tantak

Oi eriotz, eriotz zital! Bizitz-ariak ebagi ta iskirioz iri. Gordin! Eruki-izpirik eztok ufean efayetan. Ire triskantzak galgafiak. Gazte-zale az. Lorarik usain-emolienak ondatzen dakik. Eztok gogotan adiñik: zañak nai gasteak bardin iruntsi-gura. Baña, batez be, gazteak ik begiko. Aspaldiz, amoru bixian abil euzko-olerkari-aurka. Egunokaz be bi eroan dauskuzak. Bai. Zugatz gazte bi egotzi dituk lufera, aizkora ao zofoztez. Igaliz beteta, jator zetozan zugatz bizi, udabañi-aroz, enboña zañastu... Negargaña! Baña ik iri. Ago, ba, zital; abil ortik zistrin ori. Ni ixilera nayoak, ire samin-zauriak daostazan negar-tantak legortzen.

Gure luña, aspaldian, zurbil dakusgu. Ala-gogoa buru-gain jañi bai-litzakigu. Naigabe-lezan eusko-gogo olerki-zaleak. Biotzak, ostera, odolduak. Elertia il-jantziz. Nok bañiro poz-izañari argi-erazo? Zek arantza-zauriak ertzez batu...?

Txoko baten ulu-dagie ezkiñak, eta gure lur maiteko bazter gustietaraño dal euren durundu ituna. Eres-oto ori dan minkatza, negar-eraz lez! Eusko-biotz bakotxari danbada ilkoña damotse. Goibel, odol-baldañez dipiñe biotz-soñairua. Olerkari bi, maite-abetesle erneak, udabañi neskatx pertxenta, urdin-jantzirik eltzean, joanak. Ai! Begiai negaña darioe, uraldeka.

Gure Euzkera, mintzo eder, burua jasoz joyan, egunik-egun. Or-emenka, idazkortz bikañak, gozoak, dezteran zofoztuak, ugarri jagi ziran. Sañez-sail, danak inarduen asmo bardiñean, solo baten. Urliak, sandiak baño bikain txukunago. Danak ebiltzazan, alkañen leyan, Euzkera bardinbakoa landuten; baseñi ta arkatx-etatik uriratzen, zarpil baldresak ken eta anderaño edergaluz, udalen-pitxiz apaintzen, «zernaitara, apurka, biguntzen». Baña arlo ofetan irakasle genduna eriotz zitalak eroan dausku. Eta arek ase ezta, berealaxe bigañena. Ofexek jañi ditu itxaso-lañoak ilun, asañe. Ofexek daukoz gure gogoak abailduta. Ofexek dakarsku negaña begira.

«Lizardi,,

Agife'tar Joseba Mirena, «Lizardi» il da, iñoen tamalez Epa-
Īa'ren 14'ko. izpañgiak eta 19'ko. asterokoak. Auñeko igande-
an, 36 urtedun, bizitz-lokiak ausi ta Jaunaren albora egaztu
zan. Betiko lurtañoi agur-egiñik, gorantza artu eban. Bere egada
ori guretzat samiña! Umezurtzari aitaren eriotza baxen zoñotza.
Eriotz andur, irea bai gurenda. Aokada ofek ez ete yok itoko
ire gose bizia?

Udabañia eldu-garayan, ezin-itzal-argiruntz» egaztu zan
«Iguzki'k ezin urtuzko egoz», urte giro-edertasunak, argi-begira
uñetxindoñak lez, abestu ebazan olerkari bikaña. «Egamin ta
geldimin naiz, aldi berean», dirakurku bere azken-olerkian.
Gorantza, berantza... Il gura, bizi gura... Buñuka gogoña; ta,
azkenez, egamiñak irabazi, ta joan yakun ainbat bidar ames
eban zorion-aberira. Jaunak beragana eroan dausku, ustelin
likito artean ofen gogo zuria ezegoan ondo be ta. «Jainko-muño
-gañetan» dabil, «Jainkozko Betean», beti zoriontsu.

Euskerea ta aberia, Jaunaren uñengo, biotzez maite ebazana,
beargiña; bere andezle batek eskartsu iñoanez, iñoren aintz
-loratzara añirik jaurtzen ezekiana; idazle jatoña, olerkaritzara-
ko oldargi biziduna, abertzale zintzoa; ta, batez be, gurasoen
eredu, siñiste berodun kistaña zan. Eta bere eriotz-ostean amai-
ka idatzi da, bera dala-ta. Bai, ba; asko maite gendun, asko zor
geuntsolako, ta bakotxak bere samiña iragari bear.

Burua argi, maitasunez biotza, arorik onenean aurkitzen
zan. Gure sagastietako saganondo bat iduri, igaliz beteak, adañ-
ak. Batzuk elduta; eltzeko ainbat. Baña orpoz gora jaurti dausku
eriotzak. Eztogu geyago bere igalirik artuko. Eundaka eltzer
eukazanak, eztira elduko. Zastada gogoña, egiz, gure euskera
zañarentzat eta berau maite dogunontzat. Igali umotuak, ofaiño,
euskerazko idaz-lanak, olerki bardinbakoak, egunak-egun diran
arte, iraungo dabe. Ezilkortasun-soñekoz apainduak baitira.
«Baso Itzal» belaunik-belaun ikasiko dabe.

Oraindik ezta eusko-semerik bere amari onen jantzi edefik
egin dautsonik. Nok idatzi ete dau *Biotz-begietan* olerki daztiñoa
lakorik? Areik bai olerkiak, nai bañuz nai azalez! Biziak, sakon-
ak, ebagiak, jatoñak, iduria ta adi gayez aberatsak, zoragañiak,
«Itzal»ek, Baso'ren ume yaukalak irakatsiak, oneik bañe-iría
darioenak, areik bioztunak, danak eder mamintsuak, danak biotz
-begietan sortuak. Ta, jakiña! Eusko-Olerti-Jayetan bera nagu-
si, bere olerkiak sarigari. Baña... nagoan ixilik, ume ezjaña
naz, beretzaz ezer esateko-ta.

«Loramendi»

Lengo zauria, «Lizardi»ren eriotzak egiña, oraindik bizi dira, beste gazte baten eriotz eztenak biziagotu euskun. Bedoya'tar Jokin ana, «Loramendi»ren azken-agurak mindu ginduzan. Epailak 23, gotzona bai-litza, Donostia'ko buruñurdu-nen Egongua'n il zan.

Gaztea bera oraindiño, udabañiz eundaka dakuskuzan lili antzera. Igaratz-egunez Jaupa bafia esatebo, Jauparitza bizi arek opa: «Apaiz ez izanak biotza mintzen dit, aita», iñoan, iltzer. Lekaide ona, jainkozalea, Ama Miren biotz berroz kutun ebana zanak, iri-bañeka, amaitu eban erbesteko ibiltaldia. Itz azkarkor oneik ebagi ebazan azken-orduan: «Zerura nijoa. Zerutik lagunduko zaituztet, zuei, euskerari, aberiari... gustioi». Jaunaren altzoan bego, oro izpi, oro lore, oro kanta.

«Loramendi»ren ospe-izena eusko-bañuti osora zabaldua egoan. Goi-goi aurkitzen zan olerkari-mañan. Orain urte bi, Tolosa'n ospatu zan olerti-gudura bidalitako olerkiak, «Añantza-lien añats-otoitza» eritxonak, zaratarik asko atea eban. Igaz Ernani'n, III Eusko-Olerti-jayan, bañiz, «Loramendi» argia txapeldun, berak irabazi opazko saria. «Bañuntza-leyoan. Maite-kantak» olerkia sarigari zan, izan be. Sakona, ezta, iduri-pitxiz ornia; gogai añunt-ezak, baña argiak; bañuntza-gora-berak oañez ikasiak egiña.

Erdel-elertietan gai onetzaz idatzi dabena, asko dira. «Loramendi» ezta areik baño gitxiago. Euzkotarok berez gara maite-zaleak, eta gai onetan abesteko egokitasun bardingeak biotz-barnean ernemin daroaguz. Gabiltzazan bide ortatik, «Loramendi» lagun.

Beste iru olerkari bikain be gazte gaztetan il yakuz. «Eltzo», «Eñenderi» ta «Zubigar». Eurokaz zenbat elerti-pitxi galdu dogun, ezin geinke uler.

Negar dagigun, bai, gazte oneik obiratuak, igaliz beteriko zugatzak lufera jaurtiak dira-ta. Baña negar etsia izan bedi, kistañen negaña, zotiñik bakoa. Negar dagigun, euren gomutea geure biotz-ormetan betiko josi dadin. Maitaleak maitearen argazia aldian daroa. Daroagun guk be, aldi oro, oroimenean euren gomuta. Euren bidietatik gabiltzazan. Kistar onak, Jaungoiko-zaleak, siñeste berodunak, euzkerea ta aberia biotz-gañez maite ebezanak, ziran. Antzeztu daiguzan, Gaste oñein laguntasuna beti izango dogu. «Zerutik lagunduko zaituztet», iñoan «Loramendi»k.

SANTI, K. O.